

Een andere Phillipscurve?

Auteur(s):

Garretsen, J.H.

*De auteur is verbonden aan de vakgroep Toegepaste Economie, KU Nijmegen.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4108, pagina 429, 28 mei 1997

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, macro-economie

Volgend jaar viert de Phillipscurve haar veertigjarig bestaan. In 1958 liet de Britse econoom A.W. Phillips voor het VK zien dat er een negatief verband bestond tussen de mutatie in de geldlonen (of de inflatie) en de werkloosheid. Ook voor andere industrielanden werd dit verband gevonden. Phillips' verklaring hiervoor was, dat een lage werkloosheid een maatstaf is voor krapte op de arbeidsmarkt, die gepaard moet gaan met hogere lonen.

In de toen sterk Keynesiaans georiënteerde macro-economische theorie werd dit empirische verband ook als theoretisch belangrijk gezien, omdat het de mogelijkheid van prijsaanpassingen introduceerde. Tot op dat moment werd aangenomen dat de geldlonen en de prijzen volstrekt star waren. Schokken, met name een toename van de vraag, konden in het model niet worden opgevangen door het prijsmechanisme en leidden tot veranderingen in reële variabelen. Dit moge bij een gebrekkig werkend prijsmechanisme in eerste instantie een redelijke veronderstelling zijn, maar het valt niet goed in te zien hoe in een aanhoudende hoogconjunctuur de productie alsmat zou kunnen blijven stijgen. Ooit moet een capaciteitsgrens bereikt worden, en dan kan een stijging van de prijzen niet meer uitblijven. Ook in beleidskringen vond de oer-versie van de Phillipscurve ingang. De Phillipscurve gaf aan dat beleidsmakers werden geconfronteerd met een afruil. Een vermindering van de werkloosheid had als prijskaartje dat de inflatie opliep en vice versa.

Tien jaar na het de publicatie van het artikel van Phillips schoot Milton Friedman een flink gat in dit Keynesiaanse verhaal. Friedman c.s. wezen op het ontbreken van een theoretische onderbouwing van de Phillipscurve. Volgens Friedman kon een verhoging van de inflatie hooguit op de korte termijn gepaard gaan met een lagere werkloosheid. Als werknemers de inflatie te laag inschatten zien werkgevers de prijzen sneller stijgen dan de geldlonen (de kosten), en breiden hun productie uit zodat de werkloosheid daalt. Deze daling is echter van korte duur, omdat de werknemers snel zullen inzien dat zij een inschattingfout hebben gemaakt. Als ze hun inflatieverwachting hebben bijgesteld, en de stijging van geldlonen niet langer achterblijft bij de inflatie, zal de werkloosheid weer terugkeren naar het oorspronkelijke niveau. Op lange termijn zullen de verwachte en feitelijke inflatie gelijk zijn, en bestaat de bovengenoemde afruil tussen inflatie en werkloosheid dus niet. Voor beleidsmakers is de boodschap niet alleen dat beleid hooguit kortstondig een verlaging van de werkloosheid kan bewerkstelligen, maar ook dat aan een verlaging van de inflatie slechts tijdelijk reële kosten in de vorm van een hogere werkloosheid zijn verbonden.

Gaandeweg vond dit idee ingang onder macro-economen, ook Keynesianen. Onlangs is evenwel door Akerlof, Dickens en Perry deze consensus over de Phillipscurve ter discussie gesteld ¹. Hun centrale stelling is dat bij een inflatie die reeds zeer laag is, een poging de inflatie nog verder te reduceren wel gelijkig tot een permanent hogere werkloosheid leidt. Hoe kan dit? Cruciaal in hun betoog is dat de geldlonen neerwaarts star zijn, hetgeen betekent dat een poging de inflatie tot (bijna) 0% te reduceren de reële lonen doet stijgen. Deze kostenstijging voor ondernemers heeft een stijging van de werkloosheid tot gevolg. Een en ander impliceert dat het reële loon niet langer goed werkt als aanpassingsmechanisme. Als de inflatie bijna 0% is en de economie wordt getroffen door een negatieve economische schok dan is, om de gewenste reële loondaling ter vermindering van de werkloosheid te realiseren, een absolute daling van de geldlonen nodig. Akerlof c.s. laten echter met behulp van een schat aan vooral Amerikaanse data zien dat dit laatste vrijwel nooit optreedt en dit rechtvaardigt naar hun mening de assumptie van neerwaartse geldloonrigiditeit ². Voor de beleidsmakers is, nu alom aan het bereiken van een zeer lage inflatie de hoogste prioriteit wordt toegekend, deze analyse nogal verontrustend. Mogelijk eist dit beleid een hoge tol in de vorm van een structureel hogere werkloosheid. Een implicatie zou bijvoorbeeld zijn dat de toekomstige Europese centrale bank in haar (over)rijver een gedegen anti-inflatie reputatie op te bouwen het Europese werkloosheidsprobleem zou verergeren.

Voordat we echter de 'Friedmanianse' Phillipscurve uit de leerboeken schrappen, is het goed te bedenken dat tegen het idee van Akerlof en de zijnen wel het nodige valt in te brengen. In de eerste plaats geldt voor de meeste landen dat de lage inflatie van zeer recente datum is en dat als een ieder eenmaal vertrouwd is met lage inflatie eventuele dalingen van het geldloon wel bespreekbaar zouden kunnen zijn. In de tweede plaats blijkt het niet zo te zijn dat landen met een relatief lage inflatie het qua werkloosheid het over een langere periode slechter doen dan landen met een gemiddeld hogere inflatie. In de derde plaats kan de analyse van Akerlof c.s. worden gezien als een pleidooi voor wat meer inflatie ten einde de arbeidsmarkt beter te laten werken. Het gevaar met het gebruik van inflatie als 'smeermiddel' is echter, dat het middel erger kan zijn dan de kwaal in de zin dat het tot een onbeheersbare inflatie-ontwikkeling leidt. Al met al is er voorlopig geen aanleiding om te concluderen dat er toch een permanent verband tussen inflatie en werkloosheid zou bestaan. Akerlof c.s. hebben in dat opzicht niet voor een come-back van Phillips' oorspronkelijke idee gezorgd

2 Dat in het artikel een neerwaartse aanpassing van het reële loon wel kan optreden bij een wat hogere inflatie (de stijging van de geldlonen blijft dan achter bij de inflatie), maar niet in de afwezigheid van inflatie (omdat dan een absolute daling van het geldloon nodig is), betekent welbeschouwd dat de werknemers onderhevig zijn aan geldillusie.